

LADISLAV
ZIBURA

VŠECHNY CESTY VEDOU
DO SANTIAGA

≡ KNIHA ZLIN

Všechny cesty vedou do Santiaga

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihazlin.cz
www.albatrosmedia.cz

 KNIHA ZLIN

Ladislav Zibura

Všechny cesty vedou do Santiaga – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

LADISLAV
ZIBURA
VŠECHNY CESTY VEDOU
DO SANTIAGA

Když já tak rád putuju!

„Hola,“ pozdravila mě žena ve věku mojí maminky, a aniž vzhlédla od stolu, vzala si ode mě pomačkanou knížečku. Otevřela ji a očima přejížděla přes jednotlivá razítka tak soustředěně, jako by si představovala všechna místa, kde jsem je v uplynulých čtyřech týdnech nasbíral. Když se dostala na konec, poprvé se na mě podívala. „Šel jste rychle. Kolik vám je let?“ zeptala se. Pak sáhla pro diplom s kresbou svatého Jakuba, patrona všech poutníků a také cesty, kterou jsem právě dokončil.

„Minulý týden mi bylo devatenáct,“ odvětil jsem. Dáma se usmála a začala na diplom přepisovat mé jméno v latině.

„Příště už půjdete pomaleji, uvidíte,“ poznamenala u toho.

„Příště?“ podivil jsem se.

Žena znovu zvedla zrak a tentokrát se mi zadívala přímo do očí. „Do Santiaga nikdo nechodí jenom jednou. To jste nevěděl?“ Ozámila mi to jako obecnou pravdu a já to také tak přijal. Pak mi diplom předala a potřásla mi rukou. Naposledy mi přitom věnovala svůj prorocký úsměv. „Blahopřeji. A až vyrazíte příště, vzpomeňte si na mě. Já vám to říkala.“

Na dámu z poutnické kanceláře v Santiagu de Compostela jsem si v následujících letech skutečně vzpomněl ještě mnohokrát. Poprvé už o týden později, když jsem se vrátil domů a maminka hlásila, že mi přišel dopis ze Španělska. Byla v něm ona knížečka s razítky, které se říká *kredenciál* a slouží jako průkaz poutníka. Ztratil jsem ji hned po odchodu z poutnické kanceláře a dvě hodiny po ní marně pátral. Obyvatelé

Santiago de Compostela našťestí vědí, jak moc kredenciál pro poutníky znamená, a tak jsem se stal svědkem dalšího malého zázraku téhle cesty. Někdo z místních můj kredenciál našel a poslal ho na adresu, kterou našel napsanou na první stránce.

Znovu jsem si na dámu vzpomněl rok nato, v červnu 2012. Zase jsem měl batoh na zádech a loučil se s rodiči. Bylo mi dvacet a vyrážel jsem pěšky do Říma. Tentokrát od prahu rodného domu, stejně jako středověcí poutníci. „Na pouť se nikdo nevydává jenom jednou. To jste nevěděli?“ seznamoval jsem mámu a tátu s tímhle pravidlem.

Rodiče ho neznali, ale už brzy se o jeho platnosti měli sami přesvědčit. Aby pochopili synovu vášeň, vydali se do Santiaga ještě na podzim a vrátili se tak nadšení, že si další výpravu naplánovali hned na příští rok. Ke katedrále svatého Jakuba tentokrát neputovali ze španělského Burgosu, nýbrž z portugalské Coimbry. A cesta Portugalskem se jim líbila natolik, že si ji v roce 2016 zopakovali ještě jednou. Tehdy si jako suvenýr odvezli dlaždic se žlutou šipkou, která teď visí u vchodových dveří našeho domu. Díky ní si rodiče na camino, jak se pouti do Santiaga de Compostela obvykle říká, vzpomenu každý den.

I mně přirostlo putování k srdci coby ideální způsob, jak poznávat svět. V následujících letech jsem se přes Turecko a Izrael vydal do Jeruzaléma, jindy jsem prošel kus Gruzie. Touha po dobrodružství mě zavedla až do nepálské džungle, na hřebeny Himálaje a do srdce Číny. Tam všude jsem putoval po svých a dostal se díky tomu tak blízko místním lidem, jak to jenom bylo možné.

Tou dobou už v naší rodině propukla poutnická epidemie naplno. Do Santiaga de Compostela totiž vyrazil také bratr. Prý nám chtěl dokázat, že jeho putování baví nebude. Mezi roky 2015 a 2019 se o to na různých trasách pokusil hned třikrát a na cestu se chystá i počtvrté. Zdá se, že ve svém dokazování neuspěl.

Posledním členem rodiny, který dosud před věžemi katedrály v Santiagu nestanul, je naše osmdesátiletá babička. Už dávno jsem u ní ale zpozoroval rostoucí nervozitu. Kdykoli na návštěvě otevřeme téma pěší chůze, začne si stěžovat na kolena a odvede řeč jinam. Myslím, že se obává nákazy.

Do svých pětadvaceti jsem pěším putováním po různých koutech světa strávil asi půl roku a nachodil něco kolem pěti tisíc kilometrů. Pak jsem začal cítit, že chci prožít také jiná dobrodružství než jenom chodit

pěšky někde hodně daleko. Zároveň ve mně ale uzrály poslední dva poutnické sny a já doufal, že dostanu příležitost si je splnit.

Ten první se týkal mě a mých rodičů. Existovalo jediné rozumné završení našeho rodinného koníčku. Myšlenku na společné putování jsme měli v hlavě všichni – stejně jako obavu, abychom se cestou navzájem nezabili. Adrenalinové sporty jsem si ale vždycky chtěl vyzkoušet a dovolená s příbuznými mi přišla jako dobrý začátek.

Navrhl jsem to na Vánoce 2017, když jsme si rozdali všechny dárky. „Dali jste mi život, já bych vám rád dal alespoň zážitek. Pojdme jednou putovat společně. Vyberte si zemi a já to zařídím,“ prohlásil jsem. Bylo mi jasné, že se vydáme do Santiaga... ovšem dopadlo to jinak.

„Já bych chtěla do Nepálu,“ ozvala se maminka. Přiznávám, že takový návrh jsem od své bezmála šedesátileté matky neočekával. Obeznamil jsem rodiče se všemi riziky, jako je výšková nemoc, sprchování studenou vodou a každodenní konzumace rýže. Ovšem maminka zůstala neoblomná. A tak jsem se pustil do zařizování. Říkal jsem si, že buď prohloubíme naše rodinné vazby, nebo alespoň budu dědit dřív.

Na cestu jsme se vydali v říjnu 2018 a pěším putováním po Himálaji strávili tři týdny. Vyšplhali jsme až do pěti a půl tisíce metrů nad mořem, obešli u toho Annapurnu a prožili dobrodružství, které nás stmelilo v docela novém vztahu. Už jsem nebyl syn na nedělním obědě u svých rodičů. Stali se z nás partáci putující po nejvyšších horách světa. Celé dny jsme chodili pod štíty osmitisícovek, večer se zase choulili v péřovkách u čaje. Ve skromných lodžích bez elektřiny jsme měli dost času probrat témata, ke kterým bychom se jinak nejspíš nikdy nedostali.

Na cestování mě vždycky bavilo, že i dobře naplánovaná výprava vystavuje účastníky naprosto nečekaným situacím. A o špatně naplánované výpravě to platí dvojnásob. Mohli jsme se díky tomu poznávat třeba při dvanácti hodinách strávených v dopravní zácpě či společně přivykat nepohodlí vlhkých pokojů a suchých toalet vysoko v horách. Maminka konečně zjistila, že je syn taky trochu po ní, když jsme se kvůli mým omezeným navigačním schopnostem hned několikrát odchýlili od správné cesty. Otec se zase mohl dmout pýchou nad tím, že mě vychoval k obrazu svému, když jsem i nadále odmítal použít mapu a házel vinu na turistické značení.

I já se o svých rodičích dozvěděl spoustu nového. Například to, že jsou kromě slušných chodců také znamenití běžci. Maminka mě o tom

přesvědčila v národním parku Čitvan po svém setkání s nosorožcem, otec tamtéž po konzumaci zkaženého mléka.

Cestu jsme přežili všichni a mně po návratu z Himálaje zbyl poslední sen: vyrazit znovu na pouť do Santiaga de Compostela. Tím by se pro mě uzavřel příběh, který se začal psát už v mých patnácti letech. Tehdy jsem se o cestě do Santiaga poprvé dočetl v magazínu *ONA Dnes* a vysnil si, že až odmaturuji, vydám se tam také. To se mi splnilo hned tři dny po maturitě.

Právě camino byla moje první daleká výprava, na kterou jsem se vydal sám, a aniž jsem to tehdy tušil, změnila mi život. Až postupem let jsem si uvědomil, jak moc. Cesta mi nejprve otevřela svět, ukázala kouzlo svobody a lákala mě k dalším podobným dobrodružstvím. Pak jsem změnil obor studia, začal psát knížky a nakonec se psaní a cestování stalo nejen mým koníčkem, ale také povoláním. Dnes jsem přesvědčený, že nebýt pouti do Santiaga, všechno by dopadlo jinak.

Neovlivnilo mě jen dlouhé, většinou osamělé putování, ale také ostatní poutníci. V osmnácti letech jsem dostal příležitost mluvit s lidmi o generaci, dvě i tři staršími. Pocházeli z celého světa a pro příštích osm set kilometrů měli stejnou cestu jako já. Většina z nich prožívala nějaký zlomový okamžik svého života. Třeba se po mnoha letech rozhodli změnit práci, potřebovali se vyrovnat s úmrtím někoho blízkého nebo zrovna odešli do důchodu. A všichni usoudili, že právě teď nastal čas vydat se na pouť. Věřili, že jim cesta přinese odpovědi, smíření, nebo alespoň odpočinek.

Část těch příběhů si pamatuji dodnes. Baval jsem se například s mužem, který byl na cestě už půl roku. Putoval z Belgie, odkud vyrazil v lednu. „Když moje manželka před třemi roky dostala rakovinu mozku, šel jsem do kostela a modlil se za ni. Tehdy jsem slíbil bohu, že pokud ji vyléčí, podniknu pouť do Santiaga,“ vyprávěl mi. „Před půl rokem měla poslední negativní test. Tak jsem si sbalil věci a hned týden nato vyrazil.“

Jindy jsem se zase potkal s ředitelem školy, který putoval až z Nizozemska. Na cestu vyrazil ve snaze uniknout před vyhořením. Kolegové od něho na půl roku převzali řízení školy a odmítali mu sdělit cokoli jiného než výsledky zápasů školního fotbalového týmu. Vzpomínám si také na třicátníka Georga, věčně usměvavého Němce. Namísto knižního průvodce, jímž se poutníci obvykle řídí, putoval podle ručně psaného sešitku. Byl to deník z camina jeho maminky, která nedávno zemřela. A on se vydal na cestu v jejích stopách – prý aby spolu ještě naposledy něco zažili.

Z rozličných motivací ostatních poutníků jsem si odnesl jeden závěr. Do Santiaga se chodí už víc než tisíc let a během mého života tam nejspíš poutníci proudit nepřestanou. Na cestu může člověk vyrazit odkudkoli a kdykoli, stačí se sbalit a jít. Až se jednou budu potřebovat s něčím vyřádat, udělám to také. Vydám se do Santiaga znovu.

A ten čas nastal právě teď. Je 5. září 2021 a od mého posledního camina uplynulo deset let. Dneska v jedenáct hodin jsem vystoupil z letadla na předměstí Paříže, metrem odjel na nádraží Paris Montparnasse s výhledem na Eiffelovku a pak přímým vlakovým spojením do Bayonne. Věhlasné TGV urazilo svou několikasetkilometrovou pouť na jih Francie za čtyři hodiny, což považuji za úctyhodný výkon. Mně bude zhruba stejně dlouhá trasa trvat přinejmenším měsíc.

V Bayonne jsem se osvěžil kávou a croissantem a v devatenáct čtyřicet čtyři nastoupil do stejného vlaku jako před deseti lety: lokálky o třech vagonech, která mě odveze do Saint-Jean-Pied-de-Port.

Už zítra z tohohle městečka zamířím k Pyrenejím – právě ty představují první z mnoha překážek, které mě dělí od osm set kilometrů vzdálené katedrály v Santiagu de Compostela.

Pokud dorazím až tam, budu pokračovat k oceánu, na jedno z nejzápadnějších míst Evropy. Před objevem Ameriky středověcí poutníci věřili, že právě tam končí svět. Proto mysu říkali *Fisterra* – tedy *konec světa*. Vydávám se úplně stejnou cestou jako na svém prvním caminu. Tentokrát už nejen za dobrodružstvím, ale také za vzpomínkami.

Do odjezdu vlaku zbývá ještě deset minut. Sedím úplně vzadu, a kdykoli zapípají dveře vagonu, prohlížím si člověka, který nastupuje. Poutníci tvoří asi polovinu cestujících a bezpečně je poznáte nejen podle oblečení, ale také podle chování.

Vstupují dovnitř s chodeckými holemi v rukou a očima hledají, kam by odložili krosnu. Když pohledem poprvé zavadí o dalšího poutníka, chvíli váhají, zda si k němu nepřisednou. Pak ale zvítězí stud a oni uličkou zamíří k nejbližšímu volnému dvousedadlu. Jdou opatrně, protože dosud nedokážou odhadnout, kolik s krosnou zaberou místa.

Všichni si sedají podle stejného vzorce. Místo u okénka pro člověka, sedadlo do uličky pro krosnu. Sotva poutníci vyhlédnou z okna, svou krosnu bezděčně obejmou. Jejich byty, vily, domy i auta se teď smršklý na těch pár věcí uvnitř. Nic cennějšího s sebou nemají.

Vlak už se rozjel a ve vagonu se zatím ozývá jen hučení podvozku. Poutníci se občas odvrátí od okénka, aby si po očku prohlédli ostatní. Nakláním se přes uličku k mladému muži, který má na batohu pověšenou svatojakubskou mušli, jeden ze symbolů pouti. Nosí ji takhle většina poutníků, obvykle si ji ale pořizují až na místě.

„Ahoj, já jsem Ladislav,“ představím se.

„Já jsem Herbert,“ odvětí mladík a natáhne ke mně obří dlaň. Herbert je hasič ze Švýcarska a na pouť se vydává poprvé. A mušle? To mě upřímně pobavilo – odnesl si ji z rybí restaurace.

Po chvíli se k nám přidává senior z Německa, který se přišel zeptat na můj foťák. Dochází do fotokroužku a ostatním členům slíbil, že po návratu udělá přednášku. Domlouváme se, že mu přístroj někdy půjčím na vyzkoušení. Pak přichází usměvavý Ital s ulízanou patkou. Žije ve Velké Británii, a kdykoli promluví, pročísne si vlasy. Po něm nás zase zdraví kdosi z Belgie.

Náš hlouček se zvětšuje natolik, že mají nově příchozí problém dosáhnout na všechny, s kým si chtějí podat ruku. Zatím je těžké si to představit, ale následující týdny prožijeme spolu. A s tím usměvavým Italem nakonec dojdou až do Santiaga.

O hodinu později vlak zastavuje. Vystupujeme do tmy a já tuším, že každému běží hlavou totéž. Právě jsme se naposledy vezli. Teď už to bude na nás. „Tak už jenom sedm set sedmdesát dva kilometrů a devět set metrů,“ žertuje někdo po pár krocích a skupinka se zasměje. Připomínáme si tím jednu věc. Nebude to na nás samotných. Bude to na nás všech společně.

SAINT JEAN

Don

Na začátcích jednoduše záleží

Kdykoli se po dlouhé době vydám na cestu, trochu se stydím oslovovat druhé. K tomuhle studu ale není důvod. Mnoho lidí ocení, že se o ně někdo zajímá a mohou díky tomu sami zavzpomínat. A já zase moc rád poslouchám jejich příběhy. Proto se chci v následujících týdnech pobavit s každým, s kým nás cesta svede dohromady a bude o to stát.

Ráno jsem se probudil v půl osmé a cestou na snídani prošel chodbami kamenného domu, kde nás včera spalo přinejmenším dvacet. Zdálo se, že už jsme v celém objektu jenom tři. Já v kuchyni paběrkoval zbytky pečiva a marmelády a od stolu pobaveně koukal ke vchodovým dveřím.

Stála u nich Němka Johanna, která už chtěla vyrazit na cestu, ovšem bránil jí v tom francouzský majitel ubytovny Erik. Stál ve vchodových dveřích a uděloval jí rady. „Hlavně poslouchej camino. Cesta ti vždycky ukáže, kam se vydat dál,“ mával ukazováčkem ve vzduchu. Když začal vyprávět, jak trasa pouti kopíruje tvar Mléčné dráhy, vydal jsem se Johannu vysvobodit.

S bagetou v ruce jsem vešel do chodby a zeptal se Erika, jestli budou ve Španělsku otevřené všechny ubytovny.

„Covid všechno změnil. Spousta ubytoven je zavřená, zároveň ale vyrazí míň poutníků. Myslím, že místo na spaní najdeš vždycky,“ začal Erik.

„Stačí poslouchat cestu,“ doplnil jsem ho.

Erik naklonil hlavu, pokrčil čelo a vyčítavě rozhodil rukama. „Však ještě pochopíte, o čem mluvím.“

Johanna se zasmála a vyklouzla na ulici. Já Erikovi znovu poděkoval za krásné ubytování. Tohohle hovorného padesátníka s kulatým obličejem jsem si oblíbil už včera, kdy ještě v devět večer čekal u dveří, aby mohl úsměvem a potřesením ruky vítat poslední opozdilce. „Nikdo si nebude pamatovat, kde spal desátý den a jaký z toho měl pocit. První den svého camina si ale pamatuje každý. Na začátcích jednoduše záleží. Navíc lidi hned první den čeká nejtěžší etapa celé cesty,“ vysvětloval mi.

Provozování ubytovny pro poutníky Erik nevnímá jen jako práci, ale především jako svůj osud. Před čtrnácti lety se vydal na camino jako bohatý Pařížan, který si chtěl na měsíc odpočinout od své práce manažera v IT firmě. Člověk ale míní a cesta mění.

„Prostě jsem si uvědomil, že tady budu šťastnější,“ konstatoval. Už o dva roky později se usadil v úzkém kamenném domě v Saint-Jean-Pied-de-Port a využil každý jeho metr k tomu, aby zde vybudoval zázemí pro poutníky. Svůj podnik pojmenoval *Le Chemin vers l'Etoile*, tedy *Cesta k hvězdě*. „Měl jsem hodně peněz, a teď je nemám. Ale na co jsou ti peníze, když nejsi šťastný?“ zamýšlel se nahlas. Pak mi popřál šťastnou cestu a ustoupil ze dveří, takže jsem se po Johanně dostal na ulici také já.

Saint-Jean-Pied-de-Port má asi patnáct stovek obyvatel, kostel a klemtutý most, který figuruje snad na všech fotografiích města. Většina poutníků vyráží na hřebeny Pyrenejí už před východem slunce, takže kolem osmé hodiny ráno bylo rušno jen v pekařství. Koupil jsem si čerstvou bagetu a s batohem na zádech se snažil vymanévrovat ven úzkými dveřmi podniku. Pekařka mě u toho sledovala trpělivě, a snad i trochu soucitně.

„*Bon chemin!*“ popřála mi šťastnou cestu a zamávala mi.

Pokynul jsem tím obřím kusem pečiva nazpátek a zažertoval: „Poslední dobrá bageta na cestě. Večer už budu ve Španělsku.“

S bagetou v ruce jsem zamířil k poutnické kanceláři, která sídlí v přízemí jednoho z historických domů. Dají vám tu mapu s rozpisem čtyřiatřiceti doporučených denních etap a jejich výškovým profilem. Ten sice takhle na papíře vypadá znepokojivě, ale ve skutečnosti nikdy není náročnější než při běžném výletu do českých kopců.

Kromě rozpisu dostanete také knížečku se spoustou prázdných políček. Je to onen kredenciál, který jsem před deseti lety v Santiagu ztratil a museli mi ho posílat poštou. Tentokrát jsem si ho uložil vedle pasu a peněženky – buď neztratím nic, nebo opravdu všechno. Pro následující týden se kredenciál stane mou vstupenkou do poutnických ubytoven

a také deníkem, do něhož budu sbírat razítka v bistrech, kostelech, infocentrech a dalších místech – alespoň dvě denně, jako důkaz, že jsem cestu skutečně prošel.

Dáma za přepážkou byla milá a měla ráda francouzštinu: sotva jsem ji v jejím rodném jazyce pozdravil a pochválil počasí, sama přešla do angličtiny, aby tohle nemusela poslouchat. „Dobré počasí má vydržet celý den. Ale radši si pospěšte, abyste to do Roncesvalles stihnul. Vyrážíte docela pozdě,“ popoháněla mě.

Právě počasí je nejčastějším tématem zdejších konverzací, jelikož se místní zaměstnanci snaží ušetřit práci záchranářům. V horách často panuje hustá mlha a i kvůli ní tady rok co rok několik poutníků zabloudí. Dosavadní rekord drží dvojice Britů, kteří se v roce 2016 při přechodu Pyrenejí ztratili tak dokonale, že o nich pět dní nikdo nevěděl. Kéž by tohle britští turisté dokázali také v centru Prahy!

Dáma obsadila první políčko mého kredenciálu razítkem s motivem středověkého poutníka a já si na batoh zavěsil památeční mušli, kterou mi věnovali rodiče. Mušle hřebenatka slouží už tisíce let jako symbol pouti i samotného svatého Jakuba. Patron naší cesty zemřel mučednickou smrtí roku 44 v Jeruzalémě, asi čtyři tisíce kilometrů od Santiaga de Compostela. Jak se jeho ostatky dostaly na Pyrenejský poloostrov, vysvětluje hned několik různých legend, které spojuje právě přítomnost svatojakubských mušlí. Jednou měly pokrývat tělo samotného světce vyplavené mořem, jindy zase Jakubovu rakev a také rytíře, jenž ji zachránil ze dna oceánu.

Nic z toho se nejspíš neodehrálo, hřebenatka každopádně zůstala symbolem camina dodnes. Španělští psi díky ní vědí, na koho štěkat, a vy můžete podle lastury houpačící se na krosně bezpečně poznat poutníka kdekoli v Evropě.

Ještě chvíli jsem ladil délku provázku, pak ale dáma naznačila, že už je opravdu čas odejít. „Hned za dveřmi se dejte doprava,“ pobídla mě. „*Au revoir et bon voyage.*“

Slavnostně jsem vyšel ze dveří a vyrazil směrem k mostu. „První kroky na cestě do Santiaga,“ běželo mi hlavou. O minutu později jsem se vrátil pro zapomenuté chodecké hole a vyrazil znovu. Tentokrát už civilněji.

Ještě než jsem město opustil, pozdravilo mě několik lidí. Když putujete s davem ostatních poutníků, místní si vás moc nevšímají. Stačí ale vyrazit o něco později a už vás poutnickým pozdravem *buen camino* či francouzskou variantou *bon chemin* počastuje každý, na koho se usmějete.

Upřímně obdivuji trpělivost lidí, kterým se od jara do podzimu prožene pod okny alespoň stovka poutníků denně, a oni jim ještě přejí šťastnou cestu. Každopádně je to od nich hezké gesto, člověka i po deseti letech potěší stejně jako poprvé.

Do Santiaga vedou desítky různých tras a místní tak mohou jenom hádat, odkud ten který člověk s velkým batohem vyrazil. Poutníci občas putují až z Paříže, či dokonce z Berlína nebo Kodaně. Vůbec nejslavnější a nejoblíbenější trasa je však jenom jedna. Jmenuje se *Camino Francés* a začíná právě tady, v Saint-Jean-Pied-de-Port.

Tahle informace vás možná překvapila, protože jste slyšeli spíš o *Camino Portugués*, vedoucí z Lisabonu přes Porto. Mezi Čechy je skutečně nejoblíbenější právě tahle trasa, mimo jiné díky lepšímu leteckému spojení z Prahy a kratší vzdálenosti. U jiných národů tomu tak ale není. Statistiky z posledních let mluví jasně: víc než polovina všech poutníků začíná v Saint-Jean-Pied-de-Port nebo někde dál na trase, kterou spolu v téhle knize projdeme celou. Na výchozím bodě ale podle mě tolik nezáleží – sice pokaždé uvidíte jiná místa a budete lidi zdravít jiným jazykem, ovšem atmosféra cesty zůstane podobná.

Stoupal jsem do kopce a s každým krokem dohlédl trochu dál do kraje. Nad pastvinami a lesy se rozplývaly poslední proužky mlhy, které je dosud ukrývaly před okolním světem. Svítlo slunce a slabý vánek ke mně přinášel vůni trávy, cinkání ovčích zvonců a všudypřítomný klid. Po nehostinných horách nebylo ani památky a celý den se na tom nemělo nic změnit.

Přechod Pyrenejí možná zní jako dramatický počín, jejich hřeben ale v téhle oblasti teprve začíná. Během první a nejnáročnější etapy svého putování tak vystoupáte někam na úroveň vrcholků Krkonoš a hned zase sejdete do kláštera ve španělském Roncesvalles. Celkem vás čeká třia dvacet kilometrů cesty a tisíc nastoupaných výškových metrů. Nic, čeho by se měl příslušník národa Tyrše a Svojsíka obávat.

Zrychlil jsem, abych dohnal první poutníky, se kterými bych si mohl popovídat. Netrvalo dlouho a za zatáčkou jsem spatřil dva páry kmitajících bledých nohou zakončených pestrobarevnou obuví. Prodloužil jsem krok a ze šlachovitých lýtek postupně vyrůstala stehna, pak hubená těla a nakonec hlavy.

„Ahoj!“ pozdravil jsem.

„Ahoj!“

„Vy vypadáte úplně jako moji rodiče! Neznáte se s nimi?“ A konverzace byla na světě.

Nic není na caminu snazší než dát se s někým do řeči. Jack a Suzy pocházeli z Portlandu ve Spojených státech, bylo jim přes šedesát, ovšem vypadali a usmívali se tak na čtyřicet.

„Celý život jsme šetřili, abychom mohli odejít brzy do důchodu. A to se nám povedlo před pěti lety. Teď běháme, jezdíme na kole a cestujeme,“ vysvětlovala mi Suzy, která předtím pracovala jako učitelka.

„Ale nízkonákladově, protože toho chceme vidět hodně a hodláme žít ještě dlouho,“ dodal bývalý programátor Jack.

Se Suzy prý měsíčně najezdí na kole sto mil a dalších dvacet mil naběhají. Na jejich tempu to bylo poznat. Uháněli jsme do kopce, jako by to byla rovina, a já musel krátit věty, aby manželé nepostřehli, jak se zadýchávám.

„Spojené státy. Fascinující místo. Rád bych se tam podíval,“ soukal jsem ze sebe. „Kde jste se seznámili?“ zachránil jsem se pak otázkou.

Suzy se na manžela usmála a očima se domluvili, kdo bude příběh vyprávět. Volba padla na ni. „Vyrůstli jsme ve stejné ulici, chodili do stejné školy a pak odešli studovat stejnou univerzitu. Tam jsme se dali dohromady. Známe se od dětství a jsme spolu už od devatenácti, což je ta nejlepší věc, jaká nás potkala. Díky tomu jsme si mohli ve dvou naplánovat celý život.“

Šlapali jsme po hezké, zpevněné cestě, která tudy vedla už dávno před příchodem prvních poutníků. Trasa přes Pyreneje totiž kopíruje starou římskou silnici. Francouzská tradice ale nedovoluje pojmenovávat místa po lidech z jiných zemí, proto se cesta jmenuje *Route Napoléon* po slavném vojevůdci.

V některých průvodcích se dočtete, že Napoleon před dvěma sty roky ukázal svůj důvtip, když právě tudy prošel se svou armádou. Ve skutečnosti svůj důvtip ukázal úplně jinak. Sám se na Pyreneje vykašlal a do Španělska se vydal rovinatou krajinou na sever odsud. Přes hory poslal jen dělostřelectvo, které potřebovalo přehledný terén a zpevněnou cestu. A co se týká středověkých poutníků... do tohohle kopce se nevláčeli ani oni. Pyreneje překonávali nedalekým průsmykem, kde cesta nestoupá tak vysoko. Po hřebenech kopců se zkrátka chodí až dnes. V době, kdy se máme tak dobře, že si můžeme záměrně komplikovat život.

Se Suzy a Jackem jsem dorazil až ke kamenné ubytovně uprostřed kopce. Jmenuje se Orisson a poutníci si díky ní mohou rozložit přechod

hor na dva dny. Uvelebili jsme se na dřevěné terase a objednali si u číšníka kávu. Pak jsem se opřel o zábradlí, abych si protáhl lýtka a prohlédl si krajinu pod námi.

Opar už zmizel a kopce osvětlené ranním sluncem se vlnily v několika řadách za sebou. Na některých svazích šlo rozeznat šedivá stáda ovcí, jež vypadala jako kousky pěny na oceánu. Ten Pyreneje obvykle připomínají především silou větru, množstvím deště a neprostupností mlhy. Prší tu dvě stě dní v roce a na Roncesvalles ročně spadne víc srážek než na Londýn. O to vzácnější výhled to byl.

„Včera jsem se divil, že se někdo ubytuje už dvě hodiny cesty od Saint-Jean,“ poznamenal jsem směrem ke stolu, „při tomhle pohledu je mi ale líto, že jsem neudělal totéž.“

Jack se jenom zasmál. „To my byli moudřejší a máme tady rezervaci. Jednou jsme důchodci, tak se podle toho taky musíme chovat,“ prohlásil. „Což mi připomíná, že si ještě půjdu dovnitř vybrat dezert. Dáš si taky, Suzy?“

Tihle veselí manželé se mi moc líbili a těšil jsem se, až se znovu potkáme. Následující dny mi ale připomněly jednu smutnou skutečnost. Jakmile někoho předběhnete o etapu, většinou už vás nedojde. Byl to i případ Jacka a Suzy: přestože cestu dokončili, nikdy jsem je už neviděl.

Sotva jsem ale vyrazil z Orissonu dál, dohnal jsem jinou manželskou dvojici ze Spojených států. Působili stejně sehraně jako Jack a Suzy, byli ovšem o dekádu starší. Šli ztěžka, opírali se o chodecké hole a šetřili dechem. Každých pár minut se ale zastavili a rozvyprávěli.

„Možná bys to do nás neřekl, ale mládí jsme prožili jako hippies,“ prozradil mi při jedné ze zastávek muž. „Byli jsme dokonce i na Woodstocku.“

„To je neuvěřitelný, že potkávám někoho, kdo ho zažil. Já myslel, že jste všichni umřeli v sedmadvaceti,“ zažertoval jsem.

Tehdy do konverzace vstoupila žena. „Byli jsme hippies, ale bez drog,“ uvedla věci na pravou míru.

„Přesně tak. Hulili jsme jenom trávu,“ rozesmál se muž. Pak mi vzal trochu iluzí a vysvětlil, že jsem svým pozdním narozením zas o tolik nepřišel. „Nadchlo nás to stejně jako cokoli velkého, když je člověku osmnáct. Že se Woodstock stane symbolem naší generace, jsme se dozvěděli až zpětně.“

Sotva jsem se s filozofujícími hipíky rozloučil, připojil jsem se k trojici drobných tmavovlasých žen. Pocházely sice z Filipín, ovšem většinu

života strávily ve Spojených státech. „Začínám se obávat, že na cestě potkám jenom Američany,“ podotkl jsem.

Ženy mě ale uklidňovaly. Američané prý jen dospívají časový posun, proto vyrážejí později. „Půlka je navíc obézní, takže ani nepřekonají hory,“ zavtipkovala jedna z nich. Ostatní jí věnovaly pohoršený pohled, ale myslím, že je poznámka pobavila stejně jako mě.

Filipínky jsem si pro jejich optimismus a smysl pro humor zamiloval od prvního dne. Se svým metrem padesát byly dokonale přehlédnutelné, ovšem jejich hlasité komentáře ke všemu kolem jste nepřeslechli nikdy. Kromě kamarádství je pojilo také několik let na společném pracovišti a z jejich chůze jste to poznali na první pohled. Skupinky poutníků bývají roztahané daleko od sebe, Filipínky ale vždy chodily semknuté bok po boku. Kdykoli jedna zastavila, stály všechny. Každou chvíli na něco ukazovaly nebo si to fotily a pořád se bezstarostně smály. Vzhledem k jejich povolání jsem dobře chápal proč. Byly to zdravotní sestry z New Yorku, které po roce a půl konečně dostaly volno.

„Pracovaly jsme na covidovém oddělení,“ vysvětlovala mi jedna z nich a odmlčela se. „Nedá se na to zvyknout.“

Pak do hovoru vstoupila druhá. „A tak jsme si s holkama slíbily, že až to skončí, vydáme se spolu někam daleko.“

Lidských příběhů vyslechnu ještě spoustu, ale přechod Pyrenejí, ten je na cestě jenom jeden. Ze Saint-Jean-Pied-de-Port pomalu stoupáte do nekonečného kopce a s každým dalším krokem se vám otevírá výhled dál do krajiny. Nejprve shora sledujete červené střechy, pak celé budovy a po hodině už pod sebou máte tak malé městečko, jako byste si ho postavili z lega.

Tři hodiny putujete vzhůru kolem polí a společnost vám dělají jen oslíci, krávy a koně, kterým všudypřítomné zídky a ohradníky vymezují hranice domova. Jak stoupáte stále výš, zjišťujete, že za každým vrcholkem se ukrývá nějaký další. Před sebou sice vidíte jenom cestu do kopce, ovšem za vámi se otevírá nádherné panoráma. Pořád se ohlížíte, abyste obdivovali nové vrcholky, které se objevují na obzoru. Kopce se tam vrství jako listové těsto. Stačí pár minut putování a hned se objeví nová řada, pokaždé o něco nižší než ta předchozí. Jak se blížíte vrcholu, dohlédnete i na nížinu, z níž kopce vyrůstají. Pak se vám cesta pod nohama konečně narovná a docela stejný výhled se rozprostře také před vámi. Dorazili jste na hřeben. Za sebou vidíte Francii, před sebou Španělsko.

Travnatý hřeben protíná asfaltka, takže není třeba koukat pod nohy. Můžete se rozhlížet po okolí a pozorovat stáda ovcí pasoucí se všude kolem vás. Jistě, existují i vyšší hory než tyhle kopečky sahající do patnácti set metrů. Vy je ale nevidíte. Připadáte si povznesení nad celým světem – fyzicky i metaforicky. A také svobodní! Máte pocit, jako kdyby se všechny vaše starosti rozplynuly spolu s ranní mlhou v údolí. A to jste na cestě teprve první den. Kolik svobody a radosti vám asi přinesou další týdny?

Je jediný způsob, jak to zjistit: jít dál.

Jdu dolů. Do Španělska!

Kdyby výkladový slovník pro poutníky obsahoval jen dvě slova, byly by to pojmy camino a Santiago. Camino je španělské označení pro cestu, Santiago zase jméno jednoho z Kristových učedníků, apoštola Jakuba, k jehož hrobu putujeme. Ikonické spojení Camino de Santiago tedy neznamená nic tajemnějšího než cesta svatého Jakuba.

Tenhle dlouhý název ale ve Španělsku moc často neuslyšíte. Pouť do Santiaga všichni označují prostě jako cestu – camino. A to doslova i obrazně. Může to být jen konkrétní pěšina, po které zrovna putujete, stejně jako vzpomínka na cestu, na niž jste se vydali před deseti lety. „Na caminu“ jste i tehdy, když zrovna spíte v ubytovně nebo sedíte v baru. A věřte mi, že tenhle pojem se vám dostane pod kůži. Stačí se do Santiaga de Compostela vydat jednou a slovo camino se už navždy stane součástí vašeho života. Kdykoli ho uslyšíte, vyvolá ve vás nějakou emoci, které budete rozumět jenom vy sami. Žluté šipky sice vedou poutníky po stále stejné cestě, ovšem každé camino je jedinečné.

Protože jsou Pyreneje prvními horami, na které naráží vlhký vzduch vanoucí od oceánu, poutníci z nich často vidí jen mlhu a déšť. Nám ale přálo štěstí. Po obloze celý den plulo jen tolik mraků, aby měl člověk na co koukat, když se rozvalil do trávy. Byly čtyři odpoledne a já zrovna prošel kolem kamenného kříže, kde končí asfaltka.

Dobrodinec s dodávkou tu nabíral opozdlilé poutníky, kteří si už netroufali pokračovat. Popravdě řečeno vlastně nevím, zda to byl opravdu

dobrodinec – třeba budou jeho pasažéři po zbytek života pracovat v kamenolomu. Teď ale vypadali vděčně, jedna paní ho dokonce objala. Poutníci, kteří dnes přecenili svoje síly, přespí v Saint-Jean-Pied-de-Port, buďik posunou zase o hodinu hlouběji do noci a zítra zkusí hřebeny překročit znovu.

Muž si nepochybně brousil zuby také na mě, já ho ale jenom pozdravil a vyběhl na poslední vrcholek dnešní cesty. Dál už se pěšinka svažovala pořád dolů a zdálo se, že mě čeká klesání až do Roncesvalles.

Pokračoval jsem z kopce a napadlo mě, že po zásahu sběrného vozidla jsem patrně zůstal na hřebeni jako poslední. Ovšem pak se přede mnou objevila postava mladé ženy, která seděla zhroucená na zemi a vypadalo to, že už nepohne jediným svalem.

Nabídl jsem jí tabletu hořčíku a dívce zasvítily oči.

„Díky moc!“ prohlásila a lačně po ní chňapla. „Žiju v Kanadě a už jsem šla hodně treků, ale žádný mi nedal takhle zabrat,“ konstatovala, když tabletu zapíjela vodou.

Protože na světě existuje jen málo problémů, které by nespravilo francouzské jídlo, vytáhl jsem bagetu, fuet a ovčí sýr, co jsem před hodinou koupil na nedaleké farmě. Připravil jsem jednohubky a servíroval je přímo na zem na papírový sáček od bagety. Ovce se chodily pást také sem a před každým soustem tedy bylo radno zkontrolovat, že člověk skutečně bere do ruky jednohubku.

Kanaďanka si nabídla, ale viděl jsem, že je zvyklá na víc nóbl podmínky.

Omluvně jsem se na ni usmál.

„Můj děda vyrostl na Slovensku, v podobných horách, a vždycky tomu říkal ‚čistá špína‘. To je taková špína, která je sice vidět, ale nemůže ti ublížit.“

Kanaďanka se pobaveně rozhlédla po bobcích všude kolem. „Čistá špína. To si budu pamatovat.“

Jednohubky ji doslova postavily na nohy, jelikož se po té poslední zvedla k odchodu. Nabídl jsem, že kdyby chtěla, rád ji doprovodím až dolů.

„Nečekej na mě, půjdu pomalu. Ale neboj, jsem v pohodě. Kdyby cokoli, mám mobil,“ ubezpečila mě.

Na papír od bagety jsem jí pro jistotu napsal svůj telefon a vydal se napřed.

Les se střídal s pastvinou, paprsky odpoledního slunce mě hřály na tváři a já bez povšimnutí přešel španělskou hranici. Vždycky se zaraďuji nad tím, jak snadné už to dneska v Evropě je. Na vstup do Španělska poutníky neupozorní celnice, plot, a dokonce ani žádné betonové patníky. Dokud nepřejdete do první vesnice, kde zjistíte, že ceny v barech klesly na polovic a lidé namísto hovoru křičí, všimnete si jen jediné změny. Ze Saint-Jean-Pied-de-Port vás na vrcholky Pyrenejí vede červená značka dálkové turistické trasy, jakou znáte i z českých lesů. Všude na světě se značky malují v obou směrech, aby šlo trasu projít tam i zpátky. Sotva ale vstoupíte do Španělska, štafetu přebírá žlutá šipka vyznačená pouze v jednom směru – tom, který vede k věžím katedrály v Santiagu de Compostela.

V následujících týdnech uvidíme takových žlutých šipek ještě tisíce, protože právě ony provázejí poutníky na všech trasách camina ve Španělsku i Portugalsku. Budou namalované na stromech, sloupech, kamenech, plotech, silnici, fasádách budov, a dokonce i v kostelech. Vryjí se nám do paměti natolik, že už pro nás navždycky zůstanou symbolem téhle cesty. Kdykoli někde na světě uvidíme žlutou šipku, v myšlenkách se na okamžik vrátíme na camino.

Jak slunce ztrácelo na síle, začal jsem se obávat, že mi stejným způsobem vystydne také večere. Přidal jsem tedy do kroku a zastavil se už jen na jediném místě – u kamenné útulny, kde mohou poutníci v případě nouze složit hlavu. Buď na chvíli do dlaní, nebo rovnou na zem a strávit tu noc.

Před deseti lety jsem se tady schovával před strašlivým slejvákem ve veselé společnosti Španěla, Maročana a Brita. Za pomoci zapalovače, deodorantu ve spreji a mokrého dřeva jsme se tehdy snažili založit oheň ve špatně táhnoucích kamnech. Deodorant jsme spotřebovali celý, ovšem docílili jsme jen toho, že se ze dřeva začal valit těžký dým. Když dešť o hodinu později ustal a my vylezli ven, smrděli jsme jako vyhořelá drogerie.

I tentokrát jsem útulnu našel na svém místě, ovšem ohniště bylo plné odpadků. Z úcty k památnému místu jsem nepořádek sesbíral do igelitky, abych špatně táhnoucí kamna uvolnil pro pokusy dalších zmoklých poutníků. Po zbytek etapy jsem sestupoval z prudkého kopce a radoval se, jak je hezky. Ptáci zpívali, vzduch voněl trávou a listy všudypřítomných buků se houply ve větru a zářily večerním sluncem.

Jako člověk s igelitkou v ruce jsem tuhle scenerii asi poněkud hyzdil, ale bylo mi to jedno. Hnal mě hlad a za každou zatačkou jsem vyhlížel klášter. Pak konečně stromy prořídly a objevily se přede mnou masivní kamenné zdi s gotickými rozetami, které mému dnešnímu nocovišti dodávaly na starobylosti a důležitosti. Bylo jasné, že přespáním v téhle budově se pocestný stává součástí příběhu, jenž se píše už dlouho.

Základy poutnické ubytovny a kláštera v Roncesvalles položil král Alfons I. už v roce 1127. Lopatu ani krumpáč u toho v ruce neměl; jen řekl biskupovi z Pamplony, ať se o vše postará. Jejich společným cílem bylo pomoci poutníkům ztrápeným po přechodu Pyrenejí. Křesťané z celé Evropy se totiž už tehdy vydávali na poutě ve velkém, aby navštívili významná místa v naději, že se dočkají zázračného uzdravení, prohloubí svou víru nebo tak učiní pokání za své hříchy.

Největší vážnosti se těšily tři lokality – Řím, Jeruzalém a Santiago de Compostela. Věřící byli ochotní urazit tisíce kilometrů, aby navštívili hrob Ježíše Krista nebo některého z jeho apoštolů. Pokud během putování nezemřeli, což se stávalo celkem běžně, nacházeli se po dosažení cíle teprve v polovině své cesty. Stejnou vzdálenost totiž museli překonat také při návratu domů.

Ty nejbohatší z nich doprovázely celé vojenské družiny, obvykle ale lidé cestovali v úplné chudobě. Takový nuzný poutník si musel vystačit jen s tím nejjákladnějším – nesl s sebou vydlabanou tykev na vodu a víno, dřevěnou hůl pro úlevu kloubům a odhánění zvěře a klobouk na ochranu před deštěm a sluncem. Na sobě pak měl plášť, který mu sloužil zároveň jako příkrývka. Myslím, že po přechodu Pyrenejí plných zlodějů a zvěře museli takto vybavení poutníci střechu nad hlavou opravdu uvítat.

Otevřel jsem těžká dřevěná vrata a vklouzl jimi na recepci, kde už nebyl nikdo, kdo by mě ubytoval. Do večere zbývalo jen patnáct minut a zdálo se, že jsem dorazil jako úplně poslední. Až po třetím odkašlání přišla do místnosti dáma, kterou jsem podle blondaté hřívy a tvrdé výslovnosti tipoval na Němku.

„Omlouvám se, že vás obtěžuju takhle pozdě,“ začal jsem.

Dáma mě přerušila. „Miláčku, vy mě vůbec neobtěžujete. Jsem tady pro vás. Co pro vás mohu udělat?“ usmála se.

Dříve se o chod ubytovny v Roncesvalles starali mniši, dnes na jejich místo nastoupili dobrovolníci z celého světa. Obvykle se jedná o lidi, kteří camino v minulosti sami absolvovali a o pár let později tady tráví

dovolenou tím, že pomáhají dalším poutníkům. A na jejich srdečném přístupu je to vidět. Dostal jsem snad poslední ze dvou stovek zdejších postelí a spolu s ní také dobrou radu: „Aby si všichni poutníci mohli odpočinout, máme jedno pravidlo. Brána se zamyká přesně v deset hodin. Když přijdete později, už se nedostanete dovnitř.“

Prošel jsem obří ložnicí se stovkou lůžek a hodil si batoh k tomu svému. Pak jsem pospíchal do restaurace Casa Sabina, kde už před první poutníky pokládali talíře s večeří. Očima jsem hledal někoho, ke komu bych si rád přisedl. Rozhodla za mě servírka, která mě chytila za ruku a odvedla až ke trojici senierek. Počínala si přitom tak rázně, že kdyby dámy nepocházely z Belgie, nýbrž z nějakého tichomořského kanibalského kmene, jistě by mě považovaly za předkrm.

Celou večeří jsem se na ně jenom usmíval a tiše se radoval z toho, že sedím u jediného stolu plného abstinentů, takže mám celou láhev vína jenom pro sebe. Po hlavním chodu a dvou skleničkách už jsem pociťoval mimořádnou lehkost duše, která mě přiměla nad dezertem oprášit znalosti ze střední školy a pustit se na tenký led francouzské konverzace. U kuřete to dosud nešlo, protože jsem potřeboval obě ruce k jídlu. Teď jsem ale mohl jednou rukou jíst a druhou znakovat. Začal jsem konstatováním, že já sice francouzsky mluvím prachmizerně a žádné pořádné povolání nemám, ovšem moje dívka francouzštinu učí na střední škole. Dámy to nadchlo ještě víc, než jsem čekal, a okamžitě se se mnou daly do řeči.

Dvě z nich dřív pracovaly jako zdravotní sestry, ta třetí zase ve školce. Znaly se už od střední a všechny si dávno vysnily totéž – pouť do Santiaga. „A tak jsme se domluvily, že až z nás budou důchodkyně, vydáme se na camino společně,“ vysvětlovaly mi. „Jako poslední odešla do důchodu Anne Marie a my na jaře vyrazily. To bylo před šesti lety. Za dva roky chceme být v Santiagu.“

„To já chodím o chlup rychleji,“ podotkl jsem a dámy se zasmály. Cestu si rozložily do několika let, stejně jako řada lidí, kteří se do Santiaga vydají z domova. Každý rok putovaly dva až tři týdny a už takhle urazily dva tisíce kilometrů.

Celý den jsem poslouchal naříkání svých vrstevníků, ovšem tyhle sedmdesátnice měly dobrou náladu i takhle večer. „Pyreneje byly krásné, a navíc jsme dneska zjistily, že španělštině rozumíme docela dobře. To je výborná zpráva pro zbytek cesty. Máme problém, jen když někdo drmolí,“ vyprávěly mi.

Napadl mě k tomu vtip. „Tak to je dobře, že jste tři! Když někdo bude mluvit rychle, může první z vás poslouchat první slovo, druhá zase druhá a třetí to třetí,“ navrhl jsem. Myslím, že kdybych věděl, jak se francouzsky řekne *slovo*, zasmály by se dámy o něco víc. Každopádně jsme se díky jejich trpělivosti domluvili výborně, což ostatně platí pro všechny konverzace na caminu. Kde vám chybí slovíčko, tam máte neomezeně času ho vysvětlit.

Že mezi námi přece jenom k jednomu nedorozumění došlo, jsem si uvědomil až při odchodu. Učitelka z mateřské školy mě poplácala po rameni a popřála mi, ať si na cestě odpočinu od dětí. „Vím, jak je to ve škole těžké,“ prohlásila.

„Proboha, já nejsem učitel! Moje dívka je učitelka,“ naznačil jsem slovy a gesty. Bylo vidět, že se ženám ulevilo. Do té doby musely mít o české děti strach. Rozloučil jsem se a šel se ještě chvíli vyhřívat na kamennou terasu, která po jasném dni dosud sálala jako radiátor. Vzpomněl jsem si přitom, jak jsem do Roncesvalles dorazil poprvé za mnohem mrzutějších okolností.

Do Saint-Jean-Pied-de-Port se tehdy z Česka nedalo dostat za jeden den a já nechtěl platit za drahé ubytování někde ve Francii. Tak jsem vymyslel jednoduše – doletím letadlem do Bayonne, tam přespím někde v parku a ráno doježu zbytek cesty vlakem. Můj plán měl ale jednu trhlinu.

Když jsem přistál v Bayonne, hustě pršelo a celou noc se na tom nic nezměnilo. Namísto spaní v parku jsem tak bděl na autobusové zastávce. Ráno jsem dojel vlakem do Saint-Jean a ve strašlivém dešti a mlze přešel Pyreneje. Večer jsem dorazil do Roncesvalles a úplně vyčerpaný si lehl do postele. Ze všech stran ke mně doléhalo kašláním a chrápáním a já nemohl usnout. Při představě dalších pěti týdnů na cestě jsem si říkal, že vydat se sem byla životní chyba.

Myslím, že se občas vyplatí nedat na první dojem.

O síle odhodlání a půvabu radosti

Nedělat si starosti s tím, jak daleko stihnu dojít a kde budu spát. Jedině tak si zachovám svobodu. Když se chci zbavit strachu, stačí jen rozumně pracovat se statistikou. Uvědomit si, kolikrát už jsem zažil, že něco dobře dopadlo, a jak jsou všechny negativní scénáře nepravděpodobné.

Existuje jeden zvuk, který se vryje hluboko do paměti každému poutníkovi (neboli *peregrinovi*, jak říkají Španělé). Není jím poutnická hymna „Ultreia“, zpěv ptáků v lesích ani zvony vesnických kostelíků. Tím zvukem je šustění igelitových pytlíků na ubytovnách! Tentokrát mě probudilo už před šestou. Převalil jsem se na gumovém prostěradle a přemýšlel, jak mohou o božím milosrdenství mluvit lidé, kteří tímhle zvukem mučí bližního svého. Navíc se naší středověkou ložnicí začaly o pár minut později linout zvuky gregoriánského chorálu. Ten v Roncesvalles pouštějí jako budíček už v šest ráno, aby měli nocležníci dostatek času se sbalit. Snídaně se totiž podává až v půl osmé.

Dav hladových poutníků se na kamenném náměstíčku před restaurací formoval už od půl sedmé, a čím byl větší, tím radikálněji se projevoval. Když zůstaly dveře zamčené ještě v sedm třicet pět, už zazněla první nespokojená zvolání a zdálo se, že se brzy budeme šikovat k boji. V sedm čtyřicet konečně přišla odemknout kuchařka.

Otevřela dveře a zůstala v nich stát jako vyhazovač z berlínského klubu, aby poutníky jednoho po druhém usazovala ke stolům. Klíč znala

jenom ona sama, každopádně roztrhala všechny skupinky a jejího zasedacího pořádku nezůstaly ušetřeny ani některé partnerské dvojice. Kromě toastu s džemem, džusu a kávy jsem tak dostal ještě přídavek v podobě rande naslepo. Kuchařka mě odkázala ke stolečku v rohu, u kterého už postával padesátiletý hromotluk. Škrábal se na pleši a zdálo se, že přemýšlí, jak se k tak malému stolku se svými dvěma metry poskládá.

„Jsem Norbert a pocházím z Kanady,“ představil se a nabídl mi svou obří dlaň.

„Ladislav z České republiky. Hraješ v obraně, nebo v útoku?“ zeptal jsem se a naznačil pohyb hokejkou.

Norbert se zasmál. „Jsem psychoterapeut, takže spíš obrana.“

Většinu snídaně pak strávil dobře míněnou snahou naučit se vyslovovat mé jméno a omluvami za to, že mu to nejde. Kanadani jsou totiž drsní jen tehdy, když nazývají brusle. Jinak ve světě prosluli jako národ uctivých lidí, kteří se za něco omlouvají tak často, až si z toho sami dělají legraci.

Zrovna jsme se chystali odejít, když vypadl proud. Norbertovi kvůli tomu nešlo zaplatit kartou a neměl hotovost, a tak jsem snídani zaplatil za nás oba já. Norbert se nejprve omluvil servírce za to, že ji zdržuje, následně se začal omlouvat mně a zdálo se, že si na svá bedra brzy vezme také vinu za výpadek proudu. Tenhle zdvořilý obr mi byl moc sympatický a domluvili jsme se, že půjdeme kousek cesty spolu.

„Venku na mě čeká ještě kamarád Jim, se kterým jsem se seznámil včera. Pochází z Texasu a určitě na tebe udělá silný dojem,“ sliboval mi u dveří. „S trochou tolerance bude ten dojem možná i pozitivní,“ dodal.

Vyšli jsme ven a Norbert mě zavedl za hubeným seniorem, který se zrovna skláněl nad svým telefonem a s jižanským přízvukem promlouval k hlasovému asistentovi. „Hey, Google, řekni mi, v kolika zemích se měří vzdálenost v mílích,“ pokládal zrovna velmi americkou otázku.

„Imperiální systém se používá ve Spojených státech, Myanmaru a Libérii,“ odpověděl telefon robotickým hlasem.

„Krucí, Myanmar a Libérie, tam bych radši nejedil,“ zakroutil Jim hlavou a v uchu se mu zahoupala náušnice s lebkou.

Norbert se k němu naklonil a nasadil ironický úsměv. „Obával by ses vpádu Američanů, kteří tam přijdou šířit demokracii?“ rýpl si.

Vyprskl jsem smíchy a Jim si mě poprvé všiml. Zamžoural na mě přes tlustá skla kulatých brýlí a já si říkal, že vypadá jako vysloužilý Harry Potter.

„Tohle je Ladislav,“ představil mě Norbert.

„Larislau?“ pokusil se neúspěšně zopakovat Jim. Pak mávl rukou.
„Seru na to, pro mě budeš Larry.“

A tak jsem se stal Larrym. Aniž jsem to tehdy tušil, tohle nové jméno mě nakonec provázelo celou cestu. Jim totiž během vteřiny vyřešil problém, nad kterým jsem marně špekuloval roky. Jméno Ladislav neumí nikdo vyslovit a zkrácená varianta Lada zase dává smysl jenom Rusům, kteří po jejím vyřčení začnou kroutit imaginárním volantem. Ovšem jméno Larry představuje ten nejlepší výdobytek abstraktního myšlení – kompromis.

O pár minut později už lesem putovali tři poutníci ze třech generací – Kanaďan Norbert (56), Američan Jim (81), Čech Larry (29). Šli jsme svorně vedle sebe a zabrali tak celou šířku pěšinky. Camino je ve Španělsku značené opravdu poctivě, takže se každých pár stovek metrů musel jeden z nás zastavit, protože mu v cestě bránil betonový směrovník se žlutou šipkou a mušlí. Úplně stejnou šipku měl na pravém lýtku vytetovanou Jim, který nám zrovna vyprávěl o svém nejsilnějším zážitku z dosavadní cesty.

„Když si v Roncesvalles objednáš gin tonic, číšník před tebe postaví skleničku s trochou tonicu a pak do něj přilívá gin tak dlouho, dokud ho nezastavíš. Dívá se ti u toho do očí a čeká na tvůj signál. Žádný malý panáky jako třeba v Británii. Navíc měli můj nejoblíbenější gin Bombay Sapphire. Neuvěřitelný!“

„Mně to taky přišlo neuvěřitelný,“ převzal štafetu Norbert a otočil se na mě. „Představ si, že překonáš Pyreneje a přijdeš do baru plného ztrhaných poutníků. Lidi si tam podlepujou puchýře a všichni si stěžují, že to bylo fakt náročný. A pak si všimneš tady Jima, jak bez známek únavy sedí na barový židli a pohybem ruky ovládá číšníka, který mu nalívá gin tonic.“

Jim se jenom zasmál. „Stáří tě naučí rozvrhnout si síly. A taky si vážit každého večera, co ti zbývá. Já už na stížnosti na rozdíl od mladejch nemám čas.“

Poslouchal jsem a pozoroval cestu před sebou, která vůbec nevypadala na to, že by tudy měly projít desítky tisíc poutníků ročně. V lese občas bylo třeba odhrnout větev nebo kapradí, potok jsme namísto lávky překonávali po velkém kameni a na pastvinách se kolem ohrad s koňmi povalovaly kusy rezavějící techniky.

Jim opatrně načítal terén přes své kulaté brýle a vyprávěl nám přitom o svých výpravách do Santiaga. Poprvé se na camino vydal ve svých šestasedmdesáti a od té doby chodí každý rok. „Letos jdu pošestý a zase jinou trasou. Když celej rok víš, že na podzim budeš pochodovat stovky kilometrů, tak se díky tomu držíš ve formě,“ vysvětloval nám.

S Jimem jsem se potkával ještě následujících dvě stě kilometrů. Protože na rozdíl ode mě téměř nikdy nezastavoval, často se stávalo, že mě předešel a já ho zase doběhl, sotva jsem dopil kafe. Díky tomu jsem ho mohl mnohokrát pozorovat zezadu a obdivovat úspornost jeho chůze. Nejraději chodíval mlčky a s očima zaraženými do země, aby si mohl prohlížet cestu a klást chodidla na to nevhodnější místo. Když už chvíli putoval ve skupině, která mu přizpůsobila své tempo, vždycky šel kousek za ostatními, aby se mu nikdo nepřipletl pod nohy. Neudělal přitom jediný zbytečný krok, a to s matematickou přesností. Samotný Pythagoras by jistě pyšně hleděl na to, jak Jim mění směr už několik metrů před překážkou, aby ji úsporně obešel po přeponě, nikoli po odvěsnách. Vyrážel brzy ráno a večer přicházel mezi posledními. A i když nás čekala dlouhá etapa nebo úmorná cesta průmyslovou zónou, Jim si ji nikdy nezkrátil. Namísto toho vstal zase o něco dřív.

Když jsme se s Norbertem ukryli před poledním vedrem, abychom si dopřáli občerstvení, Jim oznámil, že půjde napřed. „Přijel jsem na camino chodit, ne sedět,“ konstatoval. Pokračoval tak vytrvale, že jsme ho několik hodin neviděli.

Norbert nám šel obstarat kávu, já vyrazil do pekařství pro bagetu. U stolků před kavárnou nás pak čekalo to, co mám na caminu snad nejraději: setkávání s lidmi z celého světa a bezstarostné vtipkování. S ním začal Švýcar Vincent, který byl zrovna zabraný do nápojového lístku.

„Jak si má člověk vybrat, když ho celý život učí být neutrální?“ ptal se žertem.

Připlížil jsem se blíž a podnikl proti Vincentovi výpad bagetou. „Francie napadá Švýcarsko!“

Vincent odvrátil útok nápojovým lístkem. „Tak proto mají všechny naše sýry díry,“ opáčil pohotově. „Každopádně jsem si jistý, že Švýcarsku válka nehrozí. Nikdo nemá tolik peněz, aby u nás zaplatil za parkování pro celou armádu.“

Přisedl jsem si k němu a následující půlhodinu jsme spolu pili kafe a rozebírali úplné pitomosti. Hřálo nás sluníčko a s každým výbuchem